בשחיטה יבישתא. עסקינן שלא יצא ממנה דם שאף אמו לא הוכשרה ולהאי מגא שחיטה בלא דם לא מכשרה ולכך כרבי שמעון: **מאן תנא.** דמטמי ליה מע"פ שהוא מי: **מטמא טומאת אוכלין.** בן פקועה ואפילו מי שם נגע בטומאה: **וצריך הכשר.** למרי גופי ניהו אלמא לר' יוסי הגלילי מטמא מחיים וכרבנן דמתניתין לא מוקמה ונימא לדידהו כשברא דזיקוקא דמיא לקמכר רבי יוחנן אפילו בפלוגתא דרבי יוסי הגלילי לדרבי יוסי הגלילי בטומאה סגירא להו כרבנן דמתניתין בשחיטה ואפילו הכי לא מטמא מפני שהוא מי ולאו בפלוגתא דרבי יוחנן ורבנן דמתניתין קמיפלגי: **ואזדא רבי יוחנן לטעמיה.** מדקאמר רבי יוחנן רבי יוסי הגלילי ודע שאתה המטמאין לגיס מחיים אמרו דבר אחד שמע מינה רבנן דמטהרי נבלת פקועה לאו משום דס"ל לטעון שחיטה כר"מ דלמ' משיצודו. לכיון דאין לטעון שחיטה הרי הן כמתים: **מקרטע.** מפרפר וכגון שיצא בו כשלא וזין קנפיליו דמו לא מי כדאמרינן במסכת שבת (דף קו:): **נולדו בדגים סימני טרפה.** כגון ניקבו מעיין לרבי עקיבא: **מהו.** שיטמאו: **אבל דגים דאין במינן.** טרפות לא הוי טרפות לגזייהו כמיתה: **חטילה נפל.** בהמה המפלת: **חלבו כחלב בהמה.** בכרס: **כחלב חיה.** ואין בו מלא ליקור ונראה שאין שחיטתו מטהרתו אבל מלאו כבשרו: **אוירא גרים.** לעוייה בהמה וכיון דעולד מיפסר ואפי' לרבי יהודה לעיל (דף עד.) מלאו מותר אם הוא לא יצא לאויר: **חלבו כחלב חיה חדשים נמי גרמי.** למדנים ומוילת בעיון: **דהושיט ידו כו' חדשים גרמי.** וכיון דלאו לו מדשיו מלאו מסור ומיהו כי שחטה לאמו שרי ליה רבי יהודה מכל בהמה מלאו: **מה חלב ושתי הכליות בו'.** במולת כהנים שנאמרים אף כל האבל אשר על הקרב ולא את הפיל יכול לא יהא בעופות ואזהרה אבל יהא בעמוד והקרב כשהוא אומר חלב ושתי הכליות אשר על הכסלים (ויק' ג ד) למה שנאמר אשר יבדיל בין הקודש לחול (ויק' כ כה) אלא לדידך אמאי איצטריך קרא למעוטי דידי נמי מהכא ואיכא דאמרי איתיביה רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן מה חלב ושתי כליות האמורות באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל בשלמא לדידי משום הכי מיעטיה רחמנא אלא לדידך ליקרב א"ל מידי דהוה אמחוסר זמן אמר רבי אמי השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי לדברי האוסר מתיר לדברי המתיר אוסר כרבא אמר לדברי המתיר נמי מותר כדרבי סימנין אכשר ביה רחמנא אמר רב חסדא השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי טעון

בשחיטה יבישתא ודלא כרבי שמעון מאן תנא עבר בנהר הוכשר הלך לבית הקברות נטמא אמר רבי יוחנן רבי יוסי הגלילי היא דתניא [ו]רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי יוסי הגלילי מטמא טומאת אוכלים וצריך הכשר [ז]וחכמים אומרים אינו מטמא טומאת אוכלין מפני שהוא חי [ח]וכל שהוא חי אינו מטמא טומאת אוכלין ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר רבי יוחנן רבי יוסי הגלילי וב"ש אמרו דבר אחד רבי יוסי הגלילי הא דאמרן ב"ש [ט]דתנן דגים מאימתי מקבלין טומאה ב"ש אומרים משיצודו וב"ה אומרים [י]משימותו רבי עקיבא אומר משעה שאין יכולין לחיות מאי בינייהו אמר רבי יוחנן דג מקרטע איכא בינייהו בעי רב חסדא [יא]נולדו בדגים סימני טרפה מהו תיבעי למ"ד [יב]טרפה חיה ותיבעי למ"ד טרפה אינה חיה תיבעי למ"ד טרפה חיה בהמה הוא דנפישא חיותה אבל דגים דלא נפישא חיותייהו לא או דילמא אפי' למ"ד טרפה אינה חיה הני מילי [יג] בהמה דיש במינה שחיטה אבל דגים דאין במינן שחיטה (אימא) לא תיקו הטילה נפל רבי יוחנן אמר [יד]חלבו כחלב בהמה ורבי שמעון בן לקיש אמר חלבו כחלב חיה רבי יוחנן אמר חלבו כחלב בהמה אוירא גרים רבי שמעון בן לקיש אמר חלבו כחלב חיה חדשים גרמי איבעיא להו רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש [יה] מה חלב ושתי כליות האמורות באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל בשלמא לדידי משום הכי מיעטיה רחמנא אלא לדידך ליקרב א"ל מידי דהוה אמחוסר זמן אמר רבי אמי השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי לדברי האוסר מתיר לדברי המתיר אוסר [טז]רבא אמר [יז]לדברי המתיר נמי מותר [יח]ד' סימנין אכשר ביה רחמנא אמר רב חסדא השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי טעון

מאי בינייהו דג מקרטע. לאו בין רבי עקיבא וב"ה קאי בעי לממלוקתן מפורש בהדיא לב"ה דוקא מטימותו אלא בין בית שמאי לרבי עקיבא קאמר דתרוייהו מחיים מטמא מטמו ומפרש לה ביניייהו דג מקרטע פירוש שקופץ ומדלג בחוזק לבית שמאי טמא ולרבי עקיבא טהור כיון דאם זורקו במים הוא יכול לחיות ומקרטע לאו כח ויחוש גדול כמו שבניך בעלותך מדאמר בילמדנו בפרשת בהעלותך ובין שהוא יולא ורוחש את הגר מיד הוא מתחיל שמח ועומד [יט]ומקרטע לפניו תדון לחובה (ויק' מח) [אי] מתרגמינן קדמיה מקרטע:

רבי יוחנן אמר חלבו כחלב בהמה. והא דתני רבי יהודה לעיל מלאו אל בן תשעה מי ס"מ לאחר שחיטה לגיסר בשחיטת אמו:

מה חלב ושתי בליות. ומה תאמר מאי קאמר בת"כ שהניח בקונטרס יכול לא יהא בעופות ואזהרה אבל יהא בעמוד והקרב והא ההוא קרא להמלא אבר על הקרב דממעט מיניה אליל לענין הקרבה כתיב וי"ל דהא דקאמר בת"כ ולא חלב אליל נאו משום לימעוטי מהוה קרא אלא משום דמשמרי מן כל בהמה ואין משוב אלא ובמר הכי קאמר דלמא מע"ג דנפקא לן מכל בהמה לאיט בעופות ואזהרה מ"מ הוי בעמוד והקרב:

לדברי המתיר אוסר. והא דתנן אפילו לדברי המתיר להכא דוקא לדברי המתיר אסור בשחיטה טרפה לענין טומאה והוי כאילו שחוט ומו לא מהניא ליה שחיטה אבל הכא לא נשחטה אמו כלל וכן הא דתנן לעיל (דף עד.) גבי בעיא דהושיט ידו למעי בהמה ומצא בה בן ט' מי מהו לו דילמא אפילו לרבנן ד' סימנין אכשר ביה רחמנא לא דמי להא דתנן אפילו לרבי יוחנן דלמא דוקא בהמה דיש במינה אבל דגים דאין במינן טרפות אבל לא טרפות אימא לא תיקו: [2] מה חלב ושתי כליות. נ"ב עיין תוס' זבחים דף צ"ח ע"א: [ג] שאין ת"ל ומה שלמים: [ד] ויצא לאויר העולם דאין איסור חלב:

רבינו גרשום (המשך)
דאינה ראויה לשחיטה חשובה מתה אבל לענין דגים אינן חשובין מתין עד שימותו: מה חלב ושתי כליות האמורין באשם. כלומר דאשם אינו אלא זכר וזכר אין לו שליל אף כל מוצא מכלל שליל דאין ראוין לגבי מזבח אימורין דשליל בשלמא לדידי היינו דאיצטריך קרא למעוטי דחלבו חשוב חלב ואפע"כ אינו ראוי לאימורין. א"ל טעם דידי דאמינא אנא דאין חשוב חלב מהכא דחזינן דמיעטיה קרא לגבוה: מידי דהוה אמחוסר זמן דפסול לגבוה האי נמי פסול: לדברי האוסר מתיר לר"מ דמחמיר במתני' דאמר בן ט' צריך שחיטה דלא אמרי' עובר ירך אמו הכא נמי לא אמרי' עובר ירך אמו הוא ואין חשוב טרפה. לדברי המתיר בלא שחיטה דאמר עובר ירך אמו הוא הכא נמי אמרי' לענין טרפה עובר ירך אמו ואסור: ד' סימנין אכשר ביה רחמנא. כלומר אי שחט את אמו אי כשרה מותר הוא בשחיטתה ואי אמו טרפה ושחיטת אמו אינה ראויה שחיטת (אתי) עצמו מתירו:

מסורת הש"ס

גמ' ו)[מוספתא פ"ד] **ז)**[סה מימא רבי אומר] **ג)**עוקצין פ"ג מ"ח **ד)**[לעיל מב. וש"נ] **ה)**[לעיל עד.] **תוס' 1)**[פי' ענין דילוג כך מימא בעניך ערך קרקע] **ז)**[וע"ז תוס' כריתות כג: ד"ה בולדות]

גליון הש"ם

גמ' רבא אמר לדברי המתיר. עי' נב"ק דף מז ע"ל תוס' ד"ה מ"ט: **בעין משפט אות ד' מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות.** סה מימא בהיפוך דמלאו כתלב חיה:

תורה אור

תוס' א) בָּצְוָארוֹ יָלִין עֹז וְלִפָּנָיו תָּדוּץ דְּאָבָה: (איוב מא, יז)

רבינו גרשום

בשחיטה יבשתא ודלא כר"ש. כלומר מה דאמרי' עבר בנהר הוכשר ואי לא הוכשר לא נטמא דשחטו את אמו ולא יצא ממנה דם ולא הוכשר העובר בדם אמו ודלא כר"ש דאי כר"ש הא ס"ל אע"ג דלא יצא ממנה דם אין צריך הכשר: מאן תנא עבר בנהר הוכשר הלך בבית הקברות נטמא כו'. כאוכלין דעלמא דלא חשוב חי אלא חשוב כשאר אוכלין דעלמא: דג מאימתי מקבל טומאת אוכלין. דג מקרטע איכא בינייהו דג מפרפר לב"ה אין מקבל טומאת אוכלין עד שימותו ולר' עקיבא משעה שאין יכולין להחיות מקבלין טומאת אוכלים: נולדו בדגים סימני טרפה. אחת מי"ח טרפות מהו שיטמא טומאת אוכלין. אבל דגים דלא נפישא חיותהו לא ומשעה שנולדו בו סימני טרפה מטמאין טומאת אוכלין: או דלמא אפי' למאן דאמר טרפה אינה חיה. כלומר הני מילי בהמה דנולדו בה סימני טרפה לאו חשובה חיה דאינה ראויה לשחיטה וכיון

מסכת זבים

פרק ה' המשך משנה ב'

הָאֲכָלִין, וְהַמַּשְׁקִין, הַמִּשְׁכָּב, וְהַמּוֹשָׁב, וְהַמַּדָּף, מִלְמַעְלָן, מְטַמְּאִין שְׁנַיִם וּפוֹסְלִין אֶחָד. פֵּרְשׁוּ, מְטַמְּאִין אֶחָד וּפוֹסְלִין אֶחָד. וְהַמִּשְׁכָּב וְהַמּוֹשָׁב מִלְּמַטָּן, מְטַמְּאִין שְׁנַיִם וּפוֹסְלִין אֶחָד. פֵּרְשׁוּ, מְטַמְּאִין שְׁנַיִם וּפוֹסְלִין אֶחָד. הָאֲכָלִין וְהַמַּשְׁקִין וְהַמַּדָּף מִלְּמַטָּן, טְהוֹרִין:

עין משפט נר מצוה

נז א ב ג מיי' פ"ב מהל' טומאת אוכלין הל' ו:
נח ד מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הל' ו סמג לאוין קלה טוש"ע י"ד סי' סד סעיף ב כהגה"ט:
נט ה מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף ג:
ס ו מיי' פ"ל מהלכות מעשה קרבנות הל' יט:
סא ז מיי' פ"ב מהלכות מאכלות אסורות הל' טו ופ"ג מהל' מטות הטומאה הל' ז סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' יג סעיף ג:

פניני רש"י

למ"ד טרפה חיה. לקמן בפרקין (דף מז:) אמרו לו והלא הרבה מתקיימות שמיט ושלש שניס: (לעיל מב.)

שיטה מקובצת

ו) הני מילי בהמה דיש במינה טרפות אבל דגים דאין במינם טרפות אימא לא תיקו: **ז)** מה חלב ושתי כליות. נ"ב עיין תוס' זבחים דף צ"ח ע"א: **ג)** שאין ת"ל ומה שלמים: **ד)** ויצא לאויר העולם דאין איסור חלב: